

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

5. detsember 2019*

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Õiguslane koostöö kriminaalasjades – Vastastikune tunnustamine – Rahalised sanktsioonid – Tunnustamata ja täitmata jätmise põhjused – Raamotsus 2005/214/JSK – Otsuse teinud liikmesriigi ametiasutuse otsus, mis on tehtud sõiduki registreerimisandmete põhjal – Asjaomase isiku teadasaamine sanktsioonidest ja kaebeõigusest – Õigus tõhusale kohtulikule kaitsele

Kohtuasjas C-671/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Sąd Rejonowy w Chełmnie (Chełmno rajoonikohus, Poola) 16. oktoobri 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. oktoobril 2018, menetluses

Centraal Justitieleel Incassobureau, Ministerie van Veiligheid en Justitie (CJIB),

menetluses osales:

Z.P.,

Prokuratura Rejonowa w Chełmnie,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president J.-C. Bonichot, Euroopa Kohtu asepresident R. Silva de Lapuerta (ettekandja), kohtunikud M. Safjan, L. Bay Larsen ja C. Toader,

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Poola valitsus, esindaja: M. Majczyna,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman ja M. L. Noort,
- Austria valitsus, esindajad: G. Hesse ja J. Schmoll,
- Euroopa Komisjon, esindajad: R. Troosters ja A. Szmytkowska,

* Kohtumenetluse keel: poola.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsuse 2005/214/JSK rahaliste karistuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta (ELT 2005, L 76, lk 16), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24) (edaspidi „raamotsus“), artikli 7 lõike 2 punkti g ja artikli 20 lõike 3 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud menetluses, milles Centraal Justitielel Incassobureau, Ministerie van Veiligheid en Justitie (CJIB) (juriidiliste kulude sissenõudmise keskbüroo, julgeoleku- ja justiitsministeerium (CJIB), Madalmaad) (edaspidi „juriidiliste kulude sissenõudmise keskbüroo“) taotleb Z.P-le Madalmaades liikluseeskirjade rikkumise eest määratud rahalise sanktsiooni tunnustamist ja täitmist Poolas.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Raamotsuse põhjendused 1, 2, 4 ja 5 on sõnastatud järgmiselt:
 - „(1) Euroopa Ülemkogu 15. ja 16. oktoobri 1999. aasta Tampere istungil kiideti heaks vastastikuse tunnustamise põhimõtte, mis peaks liidus saama nii tsiviil- kui ka kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö nurgakiviks.
 - (2) Vastastikuse tunnustamise põhimõtet peaks kohaldama liikmesriigi kohtu- või haldusasutuse määratud rahaliste karistuste teises liikmesriigis sundtäitmise hõlbustamise eesmärgil.

[...]

 - (4) Raamotsus peaks samuti hõlmama liiklussüütegude eest määratud rahalisi karistusi.
 - (5) Käesolev raamotsus austab põhiõigusi ja järgib põhimõtteid, mida tunnustatakse Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 ning mis on kajastatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas [...]“.
- 4 Raamotsuse artikkel 1 „Mõisted“ sätestab:

„Käesolevas raamotsuses kasutatakse järgmisi mõisteid:

 - a) otsus – lõplik otsus, mille alusel nõutakse füüsiliselt või juriidiliselt isikult rahalise karistuse summa tasumist ning otsuse vastuvõtjaks oli:
 - i) kohus otsuse teinud riigis, mille õigusakte rikkudes on toime pandud kuritegu;
 - ii) muu asutus kui kohus otsuse teinud riigis, mille õigusakte rikkudes on toime pandud kuritegu ning tingimusel, et asjaomasel isikul on olnud võimalus juhtumi arutamisele eelkõige kriminaalasjades pädevas kohtus;
 - iii) muu asutus kui kohus otsuse teinud riigis, siseriikliku õiguse kohaselt süüteona karistatavate tegude suhtes ning tingimusel, et asjaomasel isikul on olnud võimalus juhtumi arutamisele eelkõige kriminaalasjades pädevas kohtus;
 - iv) eelkõige kriminaalasjades pädev kohus juhul, kui otsus võeti vastu punktis iii osutatud otsuse suhtes;

b) rahaline karistus – kohustus maksta:

i) süüteo eest süüdi mõistva otsusega määratud rahasumma;

[...]“.

5 Raamotsuse artikkel 3 „Põhiõigused“ näeb ette:

„Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid, mis on kirja pandud Euroopa Liidu lepingu artiklis 6.“

6 Raamotsuse artikli 5 lõige 1 sätestab raamotsuse reguleerimisala kohta:

„Käesoleva raamotsuse alusel ja teo kahepoolset karistatavust kontrollimata toimub otsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine järgmiste süütegude puhul, kui need on otsuse teinud riigis karistatavad ja nagu need on otsuse teinud riigi õigusaktidega määratletud:

[...]

– käitumine, millega rikutakse liikluseeskirja, sealhulgas juhtimis- ja puhkeaegu ning ohtlikke veoseid käsitlevate eeskirjade rikkumised,

[...]“.

7 Raamotsuse artikkel 6 sätestab:

„Täidesaatva riigi pädevad asutused tunnustavad täiendavate formaalsusteta artikli 4 kohaselt edastatud otsust ja võtavad viivitamata vajalikud meetmed selle täitmiseks, välja arvatud, kui pädev asutus ei otsusta tugineda ühele artiklis 7 sätestatud mittetunnustamise või mittetäitmise põhjustest.“

8 Raamotsuse artikli 7 „Mittetunnustamise või mittetäitmise põhjused“ lõike 2 punkt g ja lõige 3 sätestavad:

„2. Samuti võib täidesaatva riigi pädev asutus otsuse tunnustamisest ja täitmisest keelduda, kui on kindlaks tehtud, et:

[...]

g) vastavalt artiklis 4 sätestatud tunnistusele ei teavitatud asjaomast isikut kirjaliku menetluse korral otsuse teinud riigi õigusaktide kohaselt isiklikult või siseriikliku õiguse alusel pädeva esindaja kaudu tema õigusest otsus vaidlustada ja sellise õiguskaitsevahendi kasutamise tähtaegadest;

[...]

i) vastavalt artiklis 4 sätestatud tunnistusele ei ilmunud asjaomane isik isiklikult kohtulikule arutelule, mille tulemusel otsus tehti, välja arvatud kui tunnistusel märgitakse, et kooskõlas otsuse teinud riigi õigusaktides määratletud täiendavate menetlusnõuetega

[...]

iii) ning pärast seda, kui asjaomasele isikule otsus kätte toimetati ning teda teavitati selgesõnaliselt õigusest taotleda asja uuesti läbivaatamist või otsus edasi kaevata ning tema õigusest osaleda sellel kohtulikul arutelul, mis võimaldab asja, sealhulgas uue tõendusmaterjali sisulist uuesti läbivaatamist ja mille tulemuseks võib olla algse otsuse tühistamine:

– teatas asjaomane isik selgesõnaliselt, et ta ei vaidlusta seda otsust,

või

- ei taotlenud asjaomane isik asja uuesti läbivaatamist ega kaevanud otsust edasi kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul;

[...]

3. Lõikes 1 ja lõike 2 punktides c, g, i ja j osutatud juhtudel konsulteerib täidesaatva riigi pädev asutus enne otsuse täieliku või osalise mittetunnustamise või mittetäitmise otsuse vastuvõtmist kohasel viisil otsuse teinud riigi pädeva asutusega ja palub endale vajaduse korral viivitamata edastada mis tahes vajalikku teavet.“

- 9 Raamotsuse artikli 20 lõige 3 sätestab:

„Kõik liikmesriigid võivad vaidlustada otsuste tunnustamist ja täitmist, kui artiklis 4 viidatud tunnistusest tuleneb Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 kirja pandud põhiõiguste või õiguse üldpõhimõtete võimalik rikkumine. Kohaldatakse artikli 7 lõikes 3 osutatud menetlust.“

Madalmaade õigus

- 10 Teatud liiklusrikkumisi käsitleva seaduse (Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften; edaspidi „liiklusseadus“) artikli 4 lõigetest 1 ja 2 tuleneb, et haldussanktsioon määratakse dateeritud otsusega. See otsus avaldatakse nelja kuu jooksul alates õigusrikkumise toimepanemisest ja saadetakse asjaomase isiku märgitud aadressile. Kui see ei ole võimalik ja õigusrikkumine pandi toime mootorsõidukiga või sellise sõidukiga, mille registreerimisnumber on teada, tuleb otsus, millega määratakse halduskaristus, teatavaks teha nelja kuu jooksul alates kuupäevast, mil saadakse teada selle isiku nimi ja aadress, kelle nimele on sõiduk registreeritud, saates selle otsuse nimetatud aadressil hiljemalt viis aastat pärast õigusrikkumise toimepanemise kuupäeva.
- 11 Liiklusseaduse artiklist 5 tuleneb, et kui tuvastatakse, et õigusrikkumine pandi toime mootorsõidukiga või sellise sõidukiga, millele on väljastatud registreerimisnumber, ega ole viivitamatult võimalik tõendada, kes on sõiduki juht – ilma et see piiraks selle seaduse artikli 31 lõike 2 kohaldamist –, siis määratakse haldussanktsioon isikule, kelle nimele oli sõiduk registreeritud ajal, mil õigusrikkumine toime pandi.
- 12 Liiklusseaduse artikli 8 kohaselt tuleb haldussanktsiooni määramise otsus tühistada, kui kõnealuse registreerimisnumbriga sõiduki omanik esitab selle otsuse peale kaebuse, millest esiteks nähtub, et on tõenäoline, et seda sõidukit kasutas selle isiku tahte vastaselt teine isik, ning et temal ei olnud mõistlikult võimalik seda kasutamist takistada, teiseks esitab ta kuni kolmeks kuuks sõlmitud rendilepingu, mis võimaldab teha kindlaks, kes oli õigusrikkumise toimepanemise kuupäeval nimetatud sõiduki rendilevõtja, või kolmandaks esitab ta tõendi või avalduse, millest nähtub, et õigusrikkumise toimepanemise kuupäeval ei olnud ta enam asjaomase sõiduki omanik või valdaja.
- 13 Haldusõiguse üldosa seaduse (Algemeen wet bestuursrecht) artikkel 6:7 sätestab:
- „Vastulause või edasikaebamise tähtaeg on kuus nädalat.“
- 14 Nimetatud seaduse artikkel 6:8 näeb ette:
- „Tähtaeg hakkab kulgema ettenähtud korras otsuse avaldamisele järgnevast päevast.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 15 Juriidiliste kulude sissenõudmise keskbüroo kuulub Madalmaade Kuningriigi julgeoleku- ja justiitsministeeriumi koosseisu ja vastutab eelkõige liiklusrikkumistega seotud trahvide sissenõudmise eest.
- 16 9. novembril 2017 tegi juriidiliste kulude sissenõudmise keskbüroo otsuse, millega määras Z.P-le Poolas tema nimele registreeritud sõiduki juhi poolt toime pandud liikluseeskirjade rikkumise eest rahaline sanktsioon summas 232 eurot. Liiklusseaduse artikkel 5 näeb ette, et kui ei ole tõendatud vastupidist, lasub vastutus isikul, kelle nimele sõiduk on registreeritud.
- 17 Eelotsusetaotlusest nähtub, et 9. novembri 2017. aasta otsus, millega määrati rahaline sanktsioon, toimetati kätte kirja Z.P. postkasti saatmise teel ning et selles otsuses oli kaebeõiguse kasutamise tähtaja lõpuks märgitud sama aasta 21. detsember. See kaebetähtaeg hakkas kulgema mitte nimetatud otsuse tegelikust kättesaamisest, vaid selle otsuse tegemise kuupäevast.
- 18 Kuna 9. novembri 2017. aasta otsust edasi ei kaevatud, jõustus see otsus 21. detsembril 2017.
- 19 Juriidiliste kulude sissenõudmise keskbüroo esitas 24. mai 2018. aasta kirjas Sąd Rejonowy w Chełmnie (Chełmno rajoonikohus, Poola) 9. novembri 2017. aasta otsuse tunnustamise ja täitmise taotluse.
- 20 Z.P. väidab Sąd Rejonowy w Chełmnie (Chełmno rajoonikohus), et ta oli tuvastatud õigusrikkumise toimepanemise kuupäeval kõnealuse sõiduki müünud ja sellest oma kindlustusandjat teavitanud. Ta möönab siiski, et ta ei teavitanud sõiduki registreerimise eest vastutavat ametiasutust. Lisaks märgib Z.P. eelotsusetaotluse esitanud kohtus, et nii 9. novembri 2017. aasta otsuse saatmise vorm kui ka selle sisu olid talle arusaamatud ning ta ei teadnud, et talle kätte toimetatud dokument oli ametlik dokument.
- 21 Kuna Z.P. väitis lisaks, et talle ei ole teada 9. novembri 2017. aasta otsuse kättetoimetamise kuupäev, siis palus eelotsusetaotluse esitanud kohus vastavalt raamotsuse artikli 7 lõikele 3 juriidiliste kulude sissenõudmise keskbürool see talle esitada. Viimane vastas, et tal ei ole sellist teavet.
- 22 Selles kontekstis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus kõigepealt teada, kas Z.P-l oli võimalus kaevata asi kohtusse, ja kas seetõttu on põhjusi, mis võimaldavad tal raamotsuse alusel keelduda 9. novembri 2017. aasta otsuse täitmisest. Selles osas nendib nimetatud kohus, et kui kohtueelses menetluses ei ole antud piisavat aega otsuse edasikaebamiseks, võib see kahjustada õigust tõhusale kohtulikule kaitsele.
- 23 Seejärel soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas raamotsus lubab karistatud isikute erinevat kohtlemist sõltuvalt sellest, kas sanktsioon on määratud haldus-, väärteo- või kriminaalmenetluses.
- 24 Lõpuks on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud kahtlus, kas rahaline sanktsioon, mis on määratud sõiduki registreerimisnumbri alusel ja piiriülese teabevahetuse käigus saadud andmete alusel, on kooskõlas põhimõttega, mille kohaselt Poola õiguses on kriminaalvastutus isiklik.
- 25 Neil asjaoludel otsustas Sąd Rejonowy w Chełmnie (Chełmno rajoonikohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas [...] raamotsuse [...] artikli 7 lõike 2 punkti i alapunkti iii ja artikli 20 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et need sätted annavad kohtule õiguse keelduda otsuse teinud riigi muu asutuse kui kohtu otsuse täitmisest juhul, kui ilmneb, et otsuse kättetoimetamine toimus viisil, mis rikub poole õigust tõhusale kohtulikule kaitsele?

2. Eelkõige, kas sellise keeldumise aluseks võib olla järeldus, et hoolimata sellest, et kinni on peetud otsuse teinud riigis kehtivast kättetoimetamise korrast ja otsuse edasikaebamise tähtaegadest, mis on sätestatud raamotsuse artikli 1 punkti a alapunktides ii ja iii, ei olnud otsust täidesaatvas riigis elavale poolele kohtueelse menetluse etapis tagatud tegelik ja tõhus võimalus kaitsta oma õigusi, sest tal puudus piisav aeg sobival viisil reageerida sanktsiooni määramise teatele?
3. Kas raamotsuse artikli 3 kohaselt võib isikute, kellele määratakse rahaline sanktsioon, õiguskaitses ulatus sõltuda sellest, kas sanktsioon määratakse haldus-, väärteo- või kriminaalmenetluses?
4. Kas raamotsuses, sh selle artiklis 3, sätestatud eesmärged ja põhimõtteid arvestades kuuluvad täitmisele otsused, mille on otsuse teinud riigi õiguse alusel teinud asutused, mis ei ole kohtud, ning millega pannakse vastutus liikluseeskirjade rikkumise eest isikule, kelle nimele on sõiduk registreeritud, ehk otsused, mille tegemisel tugineti vaid piiriülese sõidukite registreerimisandmete vahetuse käigus saadud andmetele, ilma et selles asjas oleks läbi viidud uurimist, sh välja selgitatud rikkumiste tegelikku toimepanijat?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene kuni kolmas küsimus

26. Kõigepealt väärib märkimist, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades peab Euroopa Kohus talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastama. Ka võib Euroopa Kohus arvesse võtta neid liidu õigusnorme, millele liikmesriigi kohus ei ole oma küsimustes viidanud (7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Smith, C-122/17, EU:C:2018:631, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
27. Sellega seoses nähtub eelotsusetaotlusest, et esimene küsimus põhineb eeldusel, et raamotsuse artikli 7 lõike 2 punkti i alapunkt iii on põhikohtuasjas kohaldatav. Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust nähtub siiski, et käesoleval juhul ei ole menetlus kohtumenetluse staadiumi jõudnud, kuna põhikohtuasi puudutab vaid võimalust vaidlustada haldusorgani määratud trahv Madalmaade prokuratuuris, mitte aga võimalust kaevata asi pärast seda, kui prokurör on oma otsuse teinud, kohtusse. Järelikult tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarviliku vastuse andmiseks tõlgendada raamotsuse artikli 7 lõike 2 punkti g.
28. Esimese kuni kolmanda küsimusega, mida tuleb käsitleda koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas esiteks tuleb raamotsuse artikli 7 lõike 2 punkti g ja artikli 20 lõiget 3 tõlgendada nii, et kui rahalise sanktsiooni määramise otsus on toimetatud otsuse teinud liikmesriigi õiguse kohaselt kätte koos teabega õiguse kohta otsus edasi kaevata ja selleks ette nähtud tähtaja kohta, võib täidesaatva liikmesriigi asutus keelduda selle otsuse tunnustamisest ja täitmisest, kui selgub, et asjaomasele isikule ei ole antud piisavat tähtaega selle otsuse edasikaebamiseks, ning teiseks, kas täidesaatva liikmesriigi pädevate asutuste kohustusi mõjutab asjaolu, et kõnealuse rahalise sanktsiooni määramise menetlus oli haldusmenetlus.
29. Kõigepealt tuleb märkida, et nagu tuleneb eeskätt raamotsuse artiklitest 1 ja 6 ning selle põhjendustest 1 ja 2, on raamotsuse eesmärk kehtestada selliste otsuste piiriülese tunnustamise ja täitmise tõhus mehhanism, millega määratakse lõplikult rahaline sanktsioon füüsilisele või juriidilisele isikule mõne raamotsuse artiklis 5 nimetatud süüteo eest (14. novembri 2013. aasta kohtuotsus Baláž, C-60/12, EU:C:2013:733, punkt 27).

- 30 Loomulikult on täidesaatva riigi pädevatel asutustel juhul, kui raamlepingu artiklis 4 viidatud tunnistusest, mis on lisatud rahalise sanktsiooni määramise otsusele, ilmneb, et võib olla tegemist ELL artiklis 6 kirja pandud põhiõiguste või õiguse üldpõhimõtete rikkumisega, õigus keelduda sellise otsuse tunnustamisest ja täitmisest, kui esineb üks raamotsuse artikli 7 lõigetes 1 ja 2 nimetatud tunnustamata ja täitmata jätmise põhjustest; samuti võivad nad sellest keelduda raamotsuse artikli 20 lõike 3 alusel (14. novembri 2013. aasta kohtuotsus Baláž, C-60/12, EU:C:2013:733, punkt 28).
- 31 Arvestades sellega, et vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis on raamotsuse alustala, tähendab raamotsuse artikli 6 kohaselt, et liikmesriigid on põhimõtteliselt kohustatud täiendavate formaalsusteta tunnustama raamotsuse artikli 4 kohaselt edastatud otsust, millega määratakse rahaline sanktsioon, ja võtma viivitamata kõik vajalikud meetmed selle täitmiseks, tuleb sellise otsuse tunnustamata või täitmata jätmise põhjusi tõlgendada kitsendavalt (14. novembri 2013. aasta kohtuotsus Baláž, C-60/12, EU:C:2013:733, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 32 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et 24. mail 2018 pöördus juriidiliste kulude sissenõudmise keskbüroo eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole taotlusega tunnustada ja täita Z.P-le liikluseeskirjade rikkumise eest rahalise sanktsiooni määramise otsust. Kirjale oli lisatud poola keeles koostatud tunnistus, nagu on kirjeldatud raamotsuse artiklis 4, ja rahalise sanktsiooni määramise otsus. Selles tunnistuses oli märgitud, et asjaomasel isikul, Z.P-l oli võimalus asi edasi kaevata kriminaalasju lahendavasse kohtusse, nagu on nõutud raamotsuse artikli 1 punkti a alapunktis iii.
- 33 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 31, on täidesaatva liikmesriigi pädeval asutusel selles kontekstis põhimõtteliselt kohustus edastatud otsust tunnustada ja täita ning ta võib sellest reeglilt erandit tehes keelduda vaid siis, kui esineb mõni raamotsuses sõnaselgelt ette nähtud tunnustamata või täitmata jätmise põhjus.
- 34 Mis esiteks puudutab raamotsuse artikli 7 lõike 2 punktis g ette nähtud rahalise sanktsiooni määramise otsuse tunnustamisest ja täitmisest keeldumist, siis see puudutab juhtu, mil asjaomast isikut ei ole teavitatud „otsuse teinud riigi õigusaktide kohaselt“ tema kaebeõigusest ja selleks ette nähtud tähtajast.
- 35 Viidates seega liikmesriikide õigusnormidele, jättis liidu seadusandja neile võimaluse otsustada, kuidas teavitada asjaomast isikut tema kaebeõigusest ja selleks ette nähtud tähtajast, ning samuti hetkest, mil see tähtaeg hakkab kulgema, tingimusel et teave loetakse kätte toimetatuks ja kaitseõigused on tagatud (vt analoogia alusel 22. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Tranca jt, C-124/16, C-188/16 ja C-213/16, EU:C:2017:228, punkt 42).
- 36 Sellega seoses nähtub eelotsusetaotlusest, et 9. novembri 2017. aasta otsus, millega määrati Z.P-le rahaline sanktsioon, toimetati kätte kooskõlas Madalmaade õigusega ja et selles otsuses teavitati õigusest kaevata see edasi hiljemalt sama aasta 21. detsembril.
- 37 Tuleb märkida, et vastavalt raamotsuse artiklile 3 ei saa see säte muuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud ELL artiklis 6, mistõttu on raamotsuse artikli 20 lõikes 3 samuti ette nähtud, et täidesaatva liikmesriigi pädev asutus võib rahalise sanktsiooni määramise otsuse tunnustamisest ja täitmisest keelduda juhul, kui on rikutud aluslepingu artiklis 6 määratletud põhiõigusi või õiguse üldpõhimõtteid.
- 38 Liidu õigusest õigussubjektidele tulenevate õiguste tõhusa kohtuliku kaitse põhimõte, millele on viidatud ELL artikli 19 lõike 1 teises lõigus, on liidu õiguse üldpõhimõte, mis tuleneb liikmesriikide ühistest põhiseaduslikest tavadest, mida on tunnustatud Roomas 4. novembril 1950 alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artiklites 6 ja 13 ning mida nüüd on kinnitatud harta artiklis 47 (27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 35).

- 39 Niisiis on otsuste tõelise ja tõhusa kättesaamise tagamine – see tähendab asjaomasele isikule nende teatavakstegemine, samuti nende edasikaebamiseks piisava ajavahemiku olemasolu ning kaebuse ettevalmistamiseks piisav ajavahemik – nõue, et austataks õigust tõhusale kohtulikule kaitsele (vt selle kohta 26. septembri 2013. aasta kohtuotsus PPG ja SNF vs. ECHA, C-625/11 P, EU:C:2013:594, punkt 35, ja 2. märtsi 2017. aasta kohtuotsus Henderson, C-354/15, EU:C:2017:157, punkt 72).
- 40 Sellega seoses tuleb märkida, et kuuenädalane tähtaeg – nagu on käsitletud põhikohtuasjas – on piisav selleks, et asjaomane isik saaks otsustada, kas esitada rahalise sanktsiooni määramise otsuse peale kaebus.
- 41 Eelotsusetaotlusest ilmneb tõesti, et käesoleval juhul on kahtlusi 9. novembri 2017. aasta otsuse kättetoimetamise täpse päeva osas, kuna see saadeti adressaadi postkasti, ja kuupäeva osas, millest alates sai see isik talle otsuse edasikaebamiseks antud tähtaega kasutada.
- 42 Siiski ei osuta eelotsusetaotluses miski sellele, et põhikohtuasjas ei olnud Z.P-l piisavalt aega enda kaitse ettevalmistamiseks, ja igal juhul peab eelotsusetaotluse esitanud kohus juhtumi asjaolusid arvestades kontrollima, kas asjaomane isik sai tegelikult teada otsusest, millega talle määrati rahaline sanktsioon, ja kas tal oli piisavalt aega oma kaitse ettevalmistamiseks.
- 43 Kui see on nii, siis – nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktist 31 – tuleneb raamotsuse süstemaatika aluseks olevast vastastikuse tunnustamise põhimõttest, et täidesaatva liikmesriigi pädev asutus on kohustatud tunnustama rahalise sanktsiooni määramise otsust, mis on edastatud kooskõlas raamotsuse artikliga 4, kehtestamata mingeid muid formaalseid nõudeid, ja võtma viivitamatult kõik meetmed, mis on vajalikud sellise otsuse täitmiseks.
- 44 Seevastu juhul, kui täidesaatva liikmesriigi pädev asutus tuvastab kättesaadava teabe põhjal, et raamotsuse artiklis 4 ette nähtud tunnustus annab alust arvata, et põhiõigusi või õiguse aluspõhimõtteid võib olla rikutud, võib ta selle otsuse tunnustamisest ja täitmisest keelduda. Kõigepealt peab ta vastavalt raamotsuse artikli 7 lõikele 3 paluma otsuse teinud liikmesriigi ametiasutuselt kogu vajalikku teavet.
- 45 Selleks et tagada raamotsuse kasulik mõju ja eelkõige põhiõiguste austamine, peab otsuse teinud liikmesriigi asutus selle teabe esitama (vt analoogia alusel 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Generalstaatsanwaltschaft (kinnipidamistingimused Ungaris), C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, punkt 64).
- 46 Mis teiseks puudutab küsimust, kas rahalise sanktsiooni määramise menetluse halduslik laad võib mõjutada täidesaatva liikmesriigi pädevate ametiasutuste kohustusi, siis tuleb märkida, et raamotsuse põhjenduse 2 kohaselt kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet nii kohtu- kui ka haldusasutuste määratud rahaliste sanktsioonide suhtes.
- 47 Nii tuleneb raamotsuse artiklist 1, et rahalise sanktsiooni määramise otsuse võib olla teinud mitte ainult kohus otsuse teinud riigis, mille õigusakte rikkudes on toime pandud kuritegu, vaid ka muu asutus kui kohus otsuse teinud riigis, riigisisese õiguse kohaselt süüteona või rikkumistena karistatavate tegude suhtes ning tingimusel, et asjaomasel isikul on mõlemal juhul olnud võimalus juhtumi arutamisele eelkõige kriminaalasjades pädevas kohtus.
- 48 Lisaks näeb raamotsuse artikli 5 lõige 1 sõnaselgelt ette, et seda kohaldatakse ka rahaliste sanktsioonide suhtes, mis on määratud „käitumi[se eest], millega rikutakse liikluseeskirja“, mille kohta Euroopa Kohtul on olnud võimalik juba selgitada, et selliseid rikkumisi ei käsitleta eri liikmesriikides aga ühetaoliselt: mõned liikmesriigid peavad neid haldusrikkumiseks, samas kui teised liikmesriigid peavad neid kuriteoks (14. novembri 2013. aasta kohtuotsus Baláž, C-60/12, EU:C:2013:733, punktid 34 ja 46).

- 49 Järelikult ei mõjuta asjaolu, et põhikohtuasjas kõne all olev sanktsioon on halduslikku laadi, täidesaatva liikmesriigi pädevatele asutustele pandud kohustusi.
- 50 Neid kaalutlusi arvestades tuleb esimesele kuni kolmandale küsimusele vastata, et raamotsuse artikli 7 lõike 2 punkti g ja artikli 20 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et kui rahalise sanktsiooni määramise otsus on toimetatud otsuse teinud liikmesriigi õiguse kohaselt kätte koos teabega õiguse kohta otsus edasi kaevata ja selleks ette nähtud tähtaaja kohta, ei või täidesaatva liikmesriigi asutus – juhul, kui asjaomasel isikul on olnud piisav tähtaeg selle otsuse edasikaebamiseks; seda asjaolu tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul – keelduda selle otsuse tunnustamisest ja täitmisest ning sealjuures ei oma tähtsust asjaolu, et kõnealuse rahalise sanktsiooni määramise menetlus oli haldusmenetlus.

Neljas küsimus

- 51 Oma neljanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas raamotsuse artikli 20 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et täidesaatva liikmesriigi pädev asutus võib keelduda sellise otsuse tunnustamisest ja täitmisest, millega on määratud liikluseeskirjade rikkumise eest rahaline sanktsioon, kui selline sanktsioon on otsuse teinud liikmesriigis kehtivast vastutuse eeldusest lähtudes määratud isikule, kelle nimele on asjaomane sõiduk registreeritud.
- 52 Madalmaade õigussüsteemis on vastavalt liiklusseaduse artiklile 5 nii, et kui õigusrikkumine pandi toime mootorsõidukiga, millele on väljastatud registreerimisnumber, ega ole viivitamatult võimalik kindlaks teha, kes on sõiduki juht, siis määratakse haldussanktsioon isikule, kelle nimele oli sõiduk registreeritud ajal, mil õigusrikkumine toime pandi.
- 53 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimus, kas see säte on kooskõlas põhiõiguste harta artiklis 48 – mis vastab EIÕK artikli 6 lõikele 2 – sätestatud süütuse presumptsiooni põhimõttega.
- 54 Sellega seoses tuleneb EIÕK artikli 6 lõiget 2 käsitlevast Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast, mida põhiõiguste harta artikli 52 lõike 3 kohaselt tuleb harta artikli 48 tõlgendamisel arvesse võtta, et iga kuriteos süüdistava õigus sellele, et teda peetakse süütuks, ja sellele, et süüdistajal lasub kohustus tõendada tema vastu esitatud väiteid, ei ole absoluutne, kuna igas õigussüsteemis esineb faktilisi või õiguslikke eeldusi, mis ei ole põhimõtteliselt vastuolus EIÕK-ga, ning riigid on üksnes kohustatud asetama need mõistlikesse piiridesse, võttes arvesse kaalul olevate huvide olulisust ning tagades kaitseõigused (EIK 19. oktoobri 2004. aasta otsus *Falk vs. Madalmaad*, CE:ECHR:2004:1019DEC006627301).
- 55 Nimetatud kohtuotsuses leidis Euroopa Inimõiguste Kohus, et Madalmaade liiklusseaduse artikkel 5 on kooskõlas süütuse presumptsiooniga, kuna isik, kellele selle artikli alusel trahv määratakse, võib selle trahvi määramise otsuse vaidlustada kohtus, kellel on täielik pädevus küsimuse lahendamiseks, ning et sellise menetluse raames ei ole puudutatud isikult tema kaitseõigusi ära võetud, sest ta võib tugineda argumentidele, mis põhinevad liiklusseaduse artiklil 8.
- 56 Käesoleval juhul nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, et Madalmaade liiklusseaduse artikli 8 kohaselt tühistatakse haldussanktsiooni määramise otsus, kui vaidlusaluse registreerimisnumbriga sõiduki omanik tõendab muu hulgas, et seda sõidukit kasutas tema tahte vastaselt kolmas isik, ning et temal ei olnud mõistlikult võimalik seda kasutamist takistada, või kui ta esitab tõendi selle kohta, et ta ei olnud etteheidetud rikkumise asetleidmise ajal selle sõiduki omanik või valdaja.
- 57 Kuna Madalmaade liiklusseaduses ette nähtud vastutuse eelduse võib ümber lükata ja kui on tõendatud, et Z.P-1 oli Madalmaade õiguses õiguslik alus, mis võimaldab tal taotleda põhikohtuasjas kõne all oleva rahalise sanktsiooni määramise otsuse tühistamist, ei takista selle seaduse artikkel 5 selle otsuse tunnustamist ja täitmist.

- 58 Neid kaalutlusi arvestades tuleb neljandale küsimusele vastata, et raamotsuse artikli 20 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et täidesaatva liikmesriigi pädev asutus võib keelduda sellise otsuse tunnustamisest ja täitmisest, millega on määratud liikluseeskirjade rikkumise eest rahaline sanktsioon, kui selline sanktsioon on otsuse teinud liikmesriigis kehtivast vastutuse eeldusest lähtudes määratud isikule, kelle nimele on asjaomane sõiduk registreeritud, tingimusel et selle eelduse saab ümber lükata.

Kohtukulud

- 59 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. Nõukogu 24. veebruari 2005. aasta raamotsuse 2005/214/JSK rahaliste karistuste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta, muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, artikli 7 lõike 2 punkti g ja artikli 20 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et kui rahalise sanktsiooni määramise otsus on toimetatud otsuse teinud liikmesriigi õiguse kohaselt kätte koos teabega õiguse kohta otsus edasi kaevata ja selleks ette nähtud tähtaja kohta, ei või täidesaatva liikmesriigi asutus – juhul, kui asjaomasel isikul on olnud piisav tähtaeg selle otsuse edasikaebamiseks; seda asjaolu tuleb kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul – keelduda selle otsuse tunnustamisest ja täitmisest ning sealjuures ei oma tähtsust asjaolu, et kõnealuse rahalise sanktsiooni määramise menetlus oli haldusmenetlus.
2. Raamotsuse 2005/214, muudetud raamotsusega 2009/299, artikli 20 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et täidesaatva liikmesriigi pädev asutus võib keelduda sellise otsuse tunnustamisest ja täitmisest, millega on määratud liikluseeskirjade rikkumise eest rahaline sanktsioon, kui selline sanktsioon on otsuse teinud liikmesriigis kehtivast vastutuse eeldusest lähtudes määratud isikule, kelle nimele on asjaomane sõiduk registreeritud, tingimusel et selle eelduse saab ümber lükata.

Allkirjad